

Oponentský posudek na magisterskou diplomovou práci **Adély Fialové –
Dlouhodobé změny početnosti a distribuce ptačích druhů v České republice**

Předložená práce má rozsah 63 stran včetně 4 tabulek a 22 obrázků. Seznam použité literatury čítá 98 položek.

Téma předložené práce považuji za originální a zajímavé. Přestože mapování hnízdního rozšíření ptáků probíhá v ČR již od sedmdesátých let a v průběhu tohoto období byly publikovány již tři atlasy hnízdního rozšíření, nepokusil se dosud nikdo vyhodnotit změny v rozšíření a početnosti, jež tato monumentální díla zachycují. Studentovi, který netáhne k dalekohledu ani k mikropipetě, tedy nabízejí možnost vypracovat kvalitní ornitologickou diplomovou práci vysedáváním u počítače.

Předložený opus tuto šanci nepromarnil, byť jejímu plnému využití zůstává leccos dlužný. Poněkud nečekaně bych počátek problémů spatřoval již v názvu. Autorka se nezabývá dlouhodobými změnami početnosti a distribuce ptákův ČR jako takovými nýbrž tím, co o nich vypovídají atlasová data, jejichž hodnověrnost je přinejmenším napadnutelná. Podstatnou část práce by tedy mělo představovat srovnání s jinými zdroji, což se soustavněji neděje.

Určitá nejasnost směřování práce se odráží také v úvodu. Za relevantní bych považoval jenom kapitulu nazvanou „Mapování hnízdního rozšíření“. Nevím, čemu mělo sloužit, zařazení oddílu oslavujícího ptáky jako významné bioindikátory, každopádně však podráždilo autora posudku, který na nic takového nevěří a kterého zaměstnavatelem vynucené úsilí dokázat opak připravilo o nejlepší léta vědeckého života. Připouštím ovšem, že za to autorka nemůže. Nejhuře však na čtenáře působí poslední část úvodu, která údajně analyzuje faktory ovlivňující distribuci a početnost ptáků. S tématem práce tato problematika sice souvisí, text však vykazuje kvality nepříliš zdařilé středoškolské seminární práce, neboť zde nalezneme takové pravdy jako, že „intenzita zemědělské výroby může být považována za jeden z klíčových faktorů ovlivňující početnost i rozšíření ptačích druhů“. Nutno všem říci, že to nemohlo dopadnout jinak, obsáhnout problematiku v celé šíři by určitě vyžadovalo sepsat několik (hodně) samostatných a obsáhlých review. Podle mého názoru měl úvod pojednat následující zvládnutelná a relevantní témata: a) zdroje dat pro stanovení regionálních a nadregionálních změn v rozšíření a početnosti ptáků, b) jejich přednosti a nedostatky, c) stávající evropské studie o změnách v rozšíření a početnosti. Jako polehčující okolnost bych ale uvedl, že řadu, možná většinu příslušných prací autorka zná a cítuje, ovšem v (alespoň pro mě) nezajímavém kontextu. Kladně bych naopak hodnotil snahu autorky vytyčit si v samostatné kapitole jednoznačné cíle, byť jejich formulace není vždy průzračná. Co si například představit pod formulací „existuje korelace mezi změnami distribuce zjištěnými při porovnání tří po sobě jdoucích Atlasů hnízdního rozšíření ptákův ČR?“

Popis metodiky bych určitě neoznačil za srozumitelný, nicméně mohu konstatovat, že jsem nakonec (za vydatné pomoci výsledků) pochopil všechny provedené analýzy, což je pro čtenáře určitě nejdůležitější. Partie věnované metodice atlasových prací je naopak zbytnělá, nebylo snad třeba opisovat ji více méně doslova z pokynů pro mapovatele. Po věcné stránce bych měl dvě výhrady. Porovnávat trendy v různých kategoriích průkaznosti považuji za velmi dobrý nápad. Použil bych však postupné přitvrzování kritérií, tedy sekvenci BCD, CD, D. Samostatné hodnocení kategorie B je problematické. Tuším proč po něm autorka sáhla (být to asi nikde nepíše), problém je ale v tom že počet Běček (stejně jako Céček) závisí hodně na pevné vůli mapovatelů (respektive jejich úsilí o zvýšení stupně průkaznosti). Dále se domnívám, že do analýz porovnávacích oba krajní atlasy, měly vstoupit jen druhy

5. Závislost změn distribuce na početnosti v ČR (obr. 21) vykazuje nápadné trojúhelníkovité rozložení hodnot. Proč to nemohlo vyjít jinak? (Je to zjevný artefakt)
6. Jeden z nejzajímavějších výsledků nabízí porovnání evropských a našich trendů (obr. 22). Zatímco v případě celoevropsky přibývajících druhů je shoda skoro úplná, u celoevropsky ubývajících druhů je trend v ČR často opačný. Má pro to autorka vysvětlení? (Byl bych spokojen, kdyby je doložila výčtem konkrétních druhů)

Jak plyne z mého posudku, není předložená práce prosta nedostatků. Nicméně jsem ji četl se zájmem, jen byla četba občas doprovázena skřípěním zbývajících zubů. Téma je každopádně originální, výsledky zajímavé a neváhal bych s jejich publikací, než to napadne někoho jiného. Mohu tedy konstatovat, že nemám pochybnosti o úspěšné obhajobě předložené práce, byť ten úspěch asi nebude maximální. Podle průběhu obhajoby bych navrhoval hodnocení stupněm velmi dobře nebo dobře.

Roman Fuchs

